

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

ANTİK ÇAĞDA ASYA IV
Pers İmparatorluğu

KARACAN

KARACAN RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

Copyright: Daniel Mallo-Editorial Palsa S.A., Mexico
Türkiye'de Yayın Hakkı: KARACAN YAYINLARI/ONK

Karacan Yayınları A.Ş. adına sahibi: **ALİ KARACAN**
Sorumlu Genel Yayın Yönetmeni: **ALİ SAYDAM**
Mali Koordinatör: **ÖZHAN KÜÇÜKTOPUZLU**
Teknik Koordinatör: **OĞUZ DEMİRCİOĞLU**

Yazı İşleri Müdürü: **ERCAN ALTAZLI**
Yazı İşleri Yardımcısı: **DENİZ DAĞDELEN**
Danışma Kurulu: **Prof. Dr. TAHSİN YAZICI, Doç. Dr. Ali İHSAN GENCER, Doç. Dr. MEHMET ÖZSAİT, Doç. Dr. İSMET MİROĞLU, PAUL MANDRİNİ, ALBERTO CABADO, EUGENIO ZOPPI.**

Teknik Yönetmen: **ERTAN GÖKEMRE**
Teknik Müdür: **NURETTİN ÖZAKSEL**
Teknik Müdür Yardımcısı: **M. SABİT UÇUK**
İlan ve Halkla İlişkiler Müdürü: **ESER NOYAN**
Satış Müdürü: **ALİ ALPASLAN**

**Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı,
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın
20.2.1984 tarih ve 01771 sayılı kararı ve ek
3.4.1984 tarih ve 2152 sayılı kararı ile ilk 5
sayısı özellikle ilkokul 4. ve 5. sınıf öğrenci-
leri ile ortaokul öğrencilerine tavsiye edil-
miş olup, bu sayısı da onaya sunulmuştur.**

Renk Ayırımı: **ÇALI GRAFİK**
Baskı: **HÜRRİYET OFSET A.Ş. HALKALI/İSTANBUL**
Kapak Baskısı: **NADİR BASİMEVİ**

Adres: **KARACAN YAYINLARI, Basın Sarayı, Cağaloğlu/İstanbul**
Tel: 527 00 34 - 526 69 00

Fiyatı: 200 TL / Kıbrıs'ta: 250 TL

PERS İMPARATORLUĞU

PERS İMPARATORLUĞU

DENİZDEN YÜKSEKLİĞİ
2000 m. OLAN, 1.500.000
km² YÜZÖLÇÜMÜNDEKİ
İRAN PLATOSU, KUZAY-
DEN **HAZAR DENİZİ**,
GÜNEYDEN **HİNT OKYA-
NUSU**, DOĞUDAN **İNDİ-
KUS**, BATIDAN **ASUR**
DAĞLARI İLE ÇEVİRİLİ
OLUP, BÜYÜK BİR BÖLÜMÜ
ÇÖLLERLE KAPLIDIR...

YILLIK SICAKLIK FARKLARI ÇOK
YÜKSEKTİR. KIŞ AYLARINDA ISI
-30 DERECEYE DÜŞERKEN.....

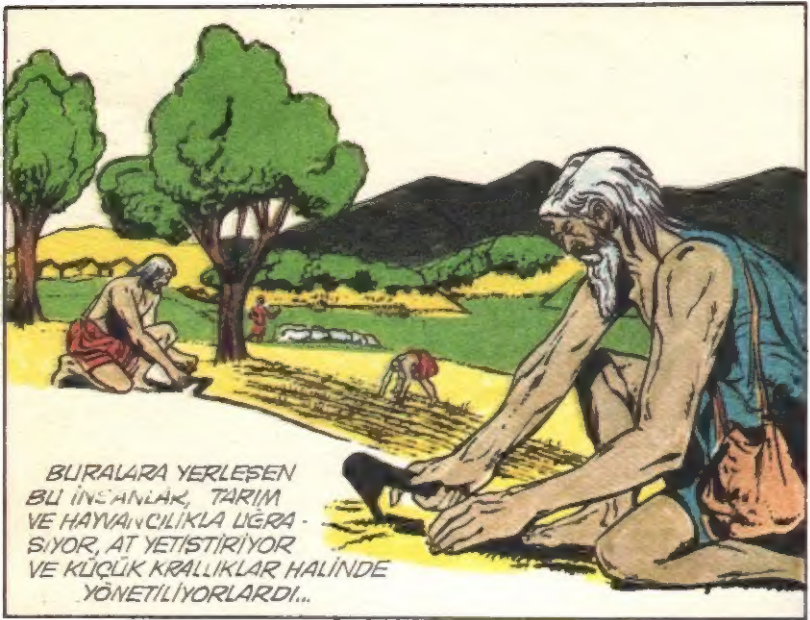
...YAZ SÜRESİNDE +40 VEYA
50 DERECEYE KADAR ÇIKABİL-
MEKTEDİR.. SIK SIK KLİM FİRTİ-
NALARINA RASTLANIR..

M.Ö. III. VE II. BINDE GÜNEY-
BATI İRAN'DA ORTA ASYA KÖ-
KENLİ BİR KAVİM OLAN ELAM-
LILAR KÜLTÜREL YÖNDEN BÜ-
YÜK ETKİNLİK GÖSTERMİŞ-
LERDİ... M.Ö. II. BİNİN SONLA-
RINDAN M.Ö. 550 YILLARINA
KADAR.....

... İRAN'DA EGEMEN OLAN MEDLER (MATA) DE ÜLKENİN BİRLİĞİ
VE BAĞIMSIZLIĞI İÇİN MEZOPOTAMYA'DA MEVCUT DEVLETLERLE
MÜCADELE ETİLER. M.Ö. 1000 YILLARINA DOĞRU HAZAR DENİZİ
VE KAFKASLAR'DAN GELEN HİNT-AVRUPA KÖKENLİ ATLI KAVİM-
LER (PERSLER) HAYVANLARINA OTLAK
ARAMAK AMACIYLA İRAN TOPRAK-
LARINA GİRDİLER...

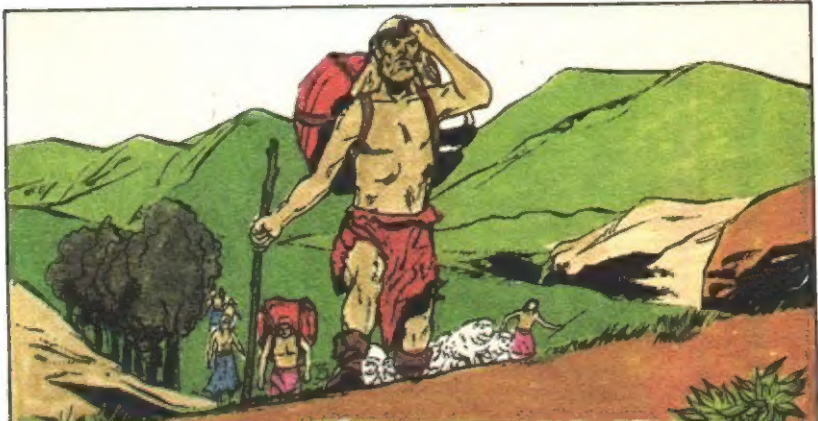

BURALARA YERLEŞEN
BU İNŞANLAK, TARIM
VE HAYVANCILIKLA UĞRA-
SIYOR, AT YETİSTİRİYOR
VE KÜÇÜK KRALLIKLAR HALİNDE
YÖNETİLİYORLARDI...

BU DÖNEME AIT İLK TARİHİ BELGE, M.Ö. 837 TARİHİNİ TAŞIR
VE **ASUR** KRALI **III. SALMANASAR**'IN, **URMİYE GÖLÜ**'NÜN
GÜNEYBATISINDAKİ **PARSUA**'YA YAPTIĞI SEFERLE İLGİLİDİR...

AYNI BELGEDE 27 MED PRENSLİ-
ĞİNİN **ASUR** KRALI TARAFINDAN
VERGİYE BAĞLANDIKLARI
BELİRTİLMEKTEDİR...

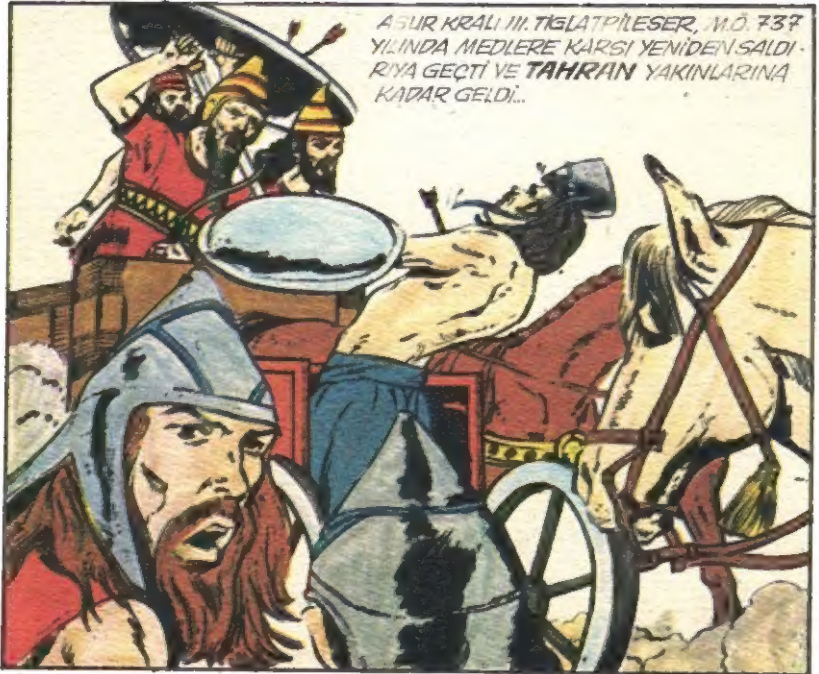

ZAMANLA İRAN'IN GÜNEYİNE DOĞRU
YOLLARINA DEVAM EDEN BU HINT-AVRUPA
KÖKENLİ KAVİM, İRAN TOPRAKLARININ GÜNEYİNE
YERLEŞEREK PERS ADINI ALDI...

BU ARADA, ASURLULAR
BÜTÜN MEZOPOTAMYA'YI
ELLERİNE GEÇİREREK, MEDLER-
LE PERSLERİ HAKİMİYETLERİ
ALTINA ALMIŞLAR, EGEMEN-
LİKLERİNİ DOĞU AKDENİZE
VE MİSİR'A KADAR
UZATMIŞLARDI...

ASUR KRALI III. TİGLATPİLESER, M.Ö. 737
YILINDA MEDLERE KARŞI YENİDEN SALDI-
RIYA GEÇTİ VE TAHRAN YAKINLARINA
KADAR GELDİ...

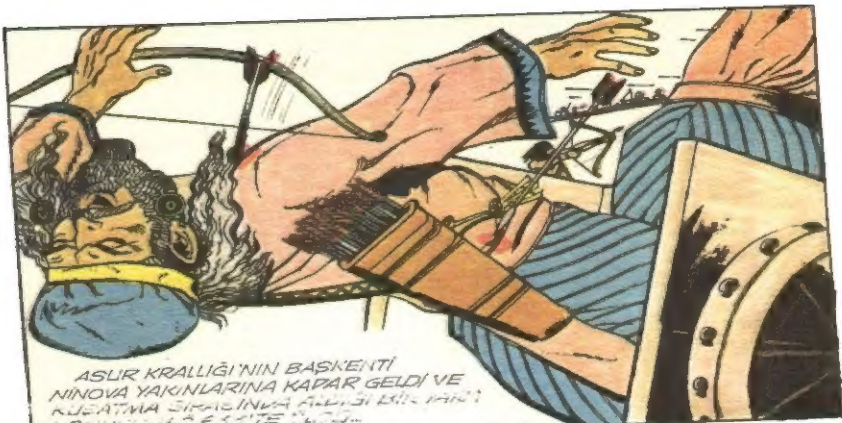

MED PRENSLİKLERİNİ TEK BİR
KRALLIK ALTINDA BİRLESTİREN
DEIOKES (DAYAKKU) M.O. 700
YILINDA BASKENT **EKBATANA**'YI
KURDU...

KENDİLERİNDEN ÖNCE BÖLGEDE YASAYAN
YERLİ HALKI İTAAAT ALTINA ALARAK, ALTI
ASİRETİ BİRLESTİRMİYİ BAŞARDI...

ASUR KRALLIĞI'NİN BAŞKENTİ
NİNOVA YAKINLARINA KAPAR GELDİ VE
KUEATMA SIKACIĞINA AĞLIĞI BİLİ YARİ
CONULU M.Ö 602 TE...

BİRKÂÇ YIL SONRA BA-
BİLİLER VE MEDLER ARASIN-
DA BİR ASKERİ İTTİFAK KURU-
LARAK M.Ö. 612 YILINDA.....

ASLIR KRALIĞI MÖ VII YÜZ
YILIN İKİNCİ YARISINDA ÖZEL-
LİKLE MÖ 626 YILINDA BAĞIM-
SIZLIĞINI KAZANAN II BABİL
DEVLETİNİN (KALDEİLER) DE
OLUMSUZ ETKİSİYLE ZAYIF
DÜSTU VE BÖLÜNMeye
BAŞLADI..

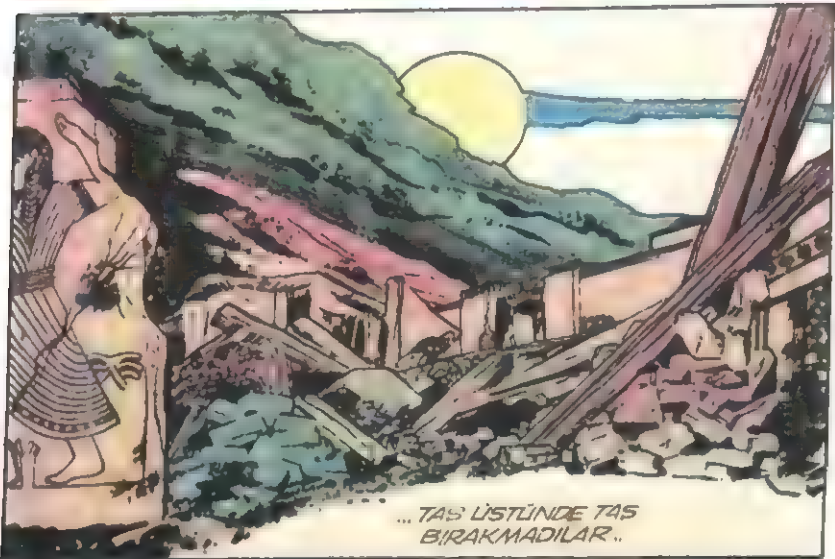

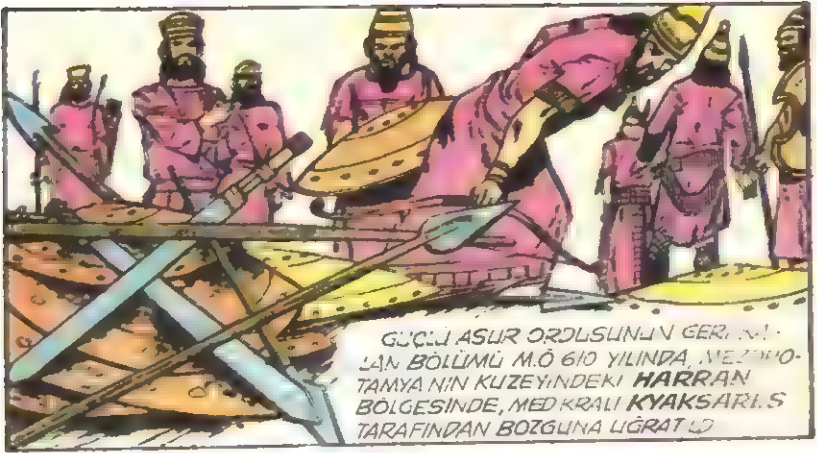
MEZOPOTAMYA'NIN BU
LÜKİFELİHİN YARARLA-
NAN VE BABASI DEİOKES
TEN SONRA TAHTA GEÇEN MED
KRALI **FRAORTES** ASLIR
UZERİNE BİR SEFER DÜZEN-
LEDİ.

... ASIR TOPRAKLARI İSGÂL
EDİLDİ... BASKENTE GİREN
DÜŞMAN ORDULARI...

... TAS ÜSTÜNDE TAS
BIRAKMADILAR..

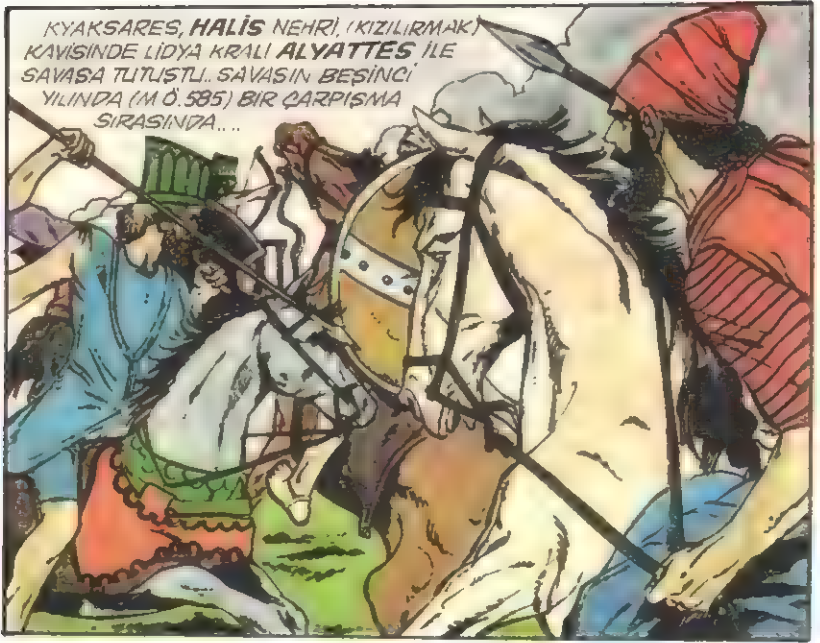
GÜÇLÜ ASUR ORDUSUNUN GERİ KALAN BÖLÜMÜ M.Ö 610 YILINDA, MEDİNE-
TAMYA NIN KUZEYİNDEKİ **HARRAN**
BÖLGESİNDE, MED KRALI **KYAKSARİS**
TARAFINDAN BOZGUNA UĞRATILDI

ASLRI NIN İSGARINDAN: İNRA
MEDLER BOYLARI İRUK, TİNE
YASAMA TOPLU OLMA TAN ÇIKIP
EGEYE BİR LULUS HALİ'E GELDİ-
LER K KŞARES ANA, İLİ İÇLERİ-
NE YER DÜ.. BU SIRA İ ANADOLU-
YA ZENGİN VE LUYGAR BİR LULUS
OLAN İYALİ-
LİZ H İMDİ

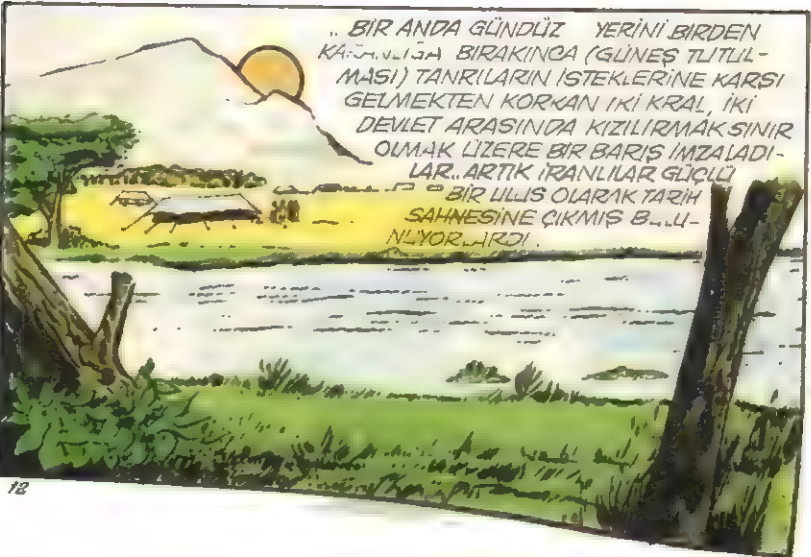

BU HAREKAT, LİDYALILARLA MED-
LERİ KARŞI KARŞIYA GETİRDİ...

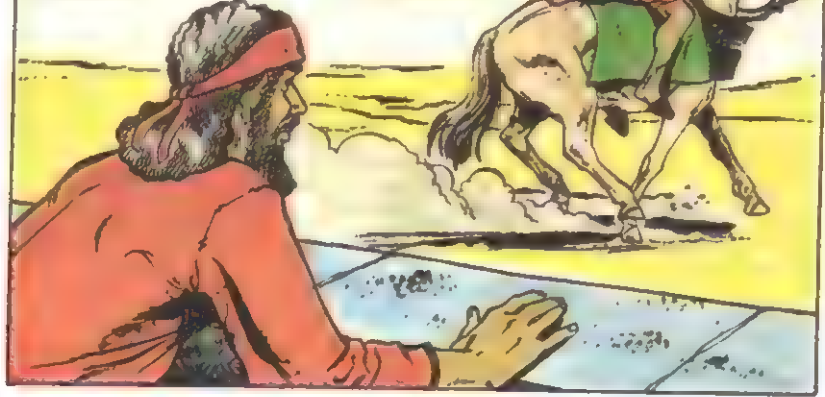
KYAKSARES, HALİS NEHRİ, (KIZILIRMAK)
KAVİSİNDE LİDYA KRALI ALYATTES İLE
SAVAŞA TUTUŞTU.. SAVAŞIN BEŞİNCİ
YILINDA (M Ö. 585) BİR ÇARPIŞMA
SIRASINDA...

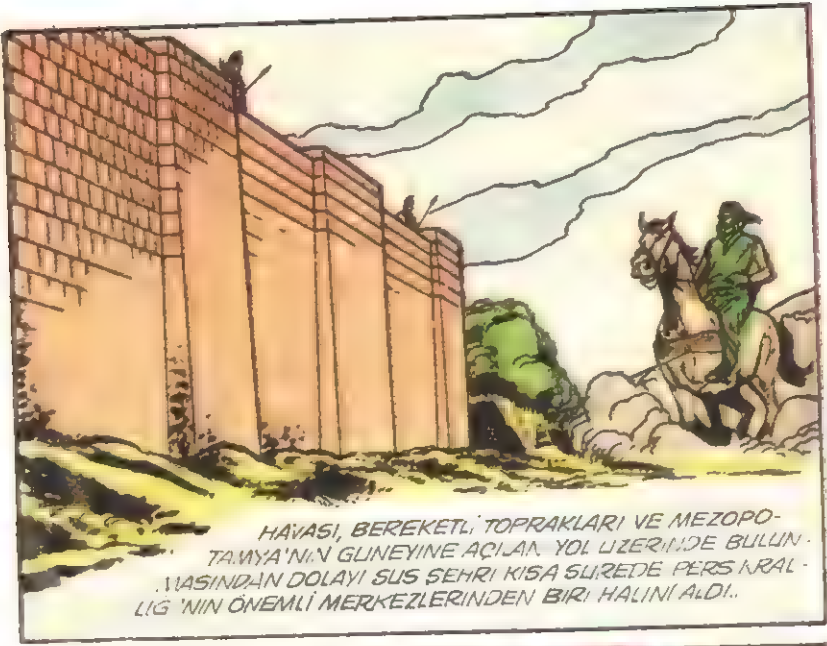
.. BİR ANDA GÜNDÜZ YERİNİ BİRDEN
KAYBETMİŞE BIRAKINCA (GÜNEŞ TUTUL-
MASI) TANRILARIN İSTEKLERİNE KARŞI
GELMEKTEN KORKAN İKİ KRAL, İKİ
DEVLET ARASINDA KIZILIRMAK SINIR
OLMAK ÜZERE BİR BARİS İMZALADI-
LAR.. ARTIK İRANLILAR GÜÇLÜ
BİR ULUS OLARAK TARİH
SAHNESİNE ÇIKMIŞ B..Lİ-
NİYORLARDI..

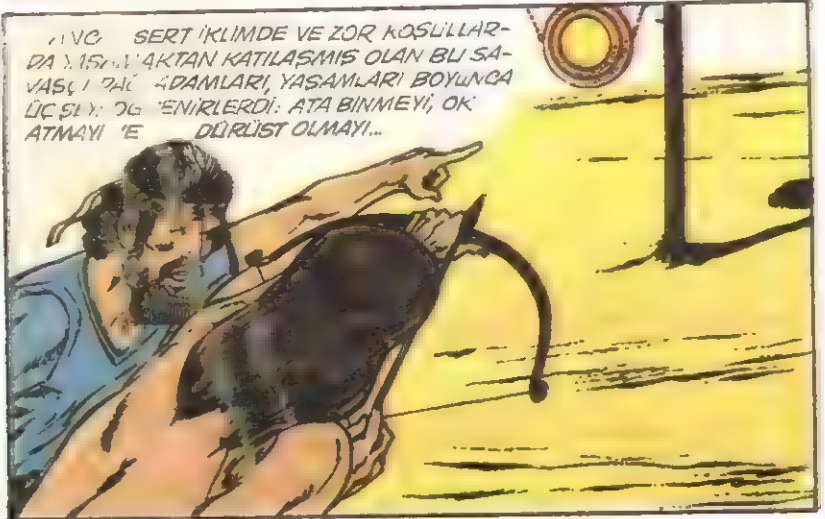
PERSLERİN BAŞINDA BULUNAN
I. KAMPİS, M.O. 585- M.O. 550 YILLARI
ARASINDA HÜKÜM SÜRÜŞ OLAN
MED KRALLIĞI ASTVAGES'İN
(İSTİLEĞİ) KIZI İLA EVLİYDİ
İLA AHAIMENİDLERİN SOYUNDAN
GELİYORDU. BU EVLİLİKTE
558 YILINDA BABASININ
YERİNE.....

... TAHTA GEÇECEK OLAN
II KİROS DOĞDU. KİROS DEVRİNDE BAŞ
KENT PASARGADAI'YE TAŞINDI. MEDLERİN
BOYUNDURLUĞUNDA OLMALARINA RAĞMEN
PERSLER, BU DÖNEMDE ELAM KRALLIĞININ
EN ESKİ BASKENT, OLAN SUS'U (SUSA)
ELLERİNE GEÇİRDİLER...

HAVASI, BEREKETLİ TOPRAKLARI VE MEZOPO-
TAMYA'NIN GÜNEYİNE AÇILAN YOL ÜZERİNDE BULUN-
MASINDAN DOLAYI SUS SEHİRİ KISA SÜREDE PERS KRAL-
LIĞI'NIN ÖNEMLİ MERKEZLERİNDEN BİRİ HALİNİ ALDI...

İNGİLİZ SERT İKLİMDE VE ZOR KOŞULLAR-
DA YAŞAMAKTAN KATILMIŞ OLAN BULGAR SA-
VASI, İRANLI ADAMLARI, YAŞAMLARI BOYUNCA
ÜÇ SİYAHİ GENİRLERDİ: ATA BİNMEYİ, OK
ATMAYI VE DÜRÜST OLMAYI...

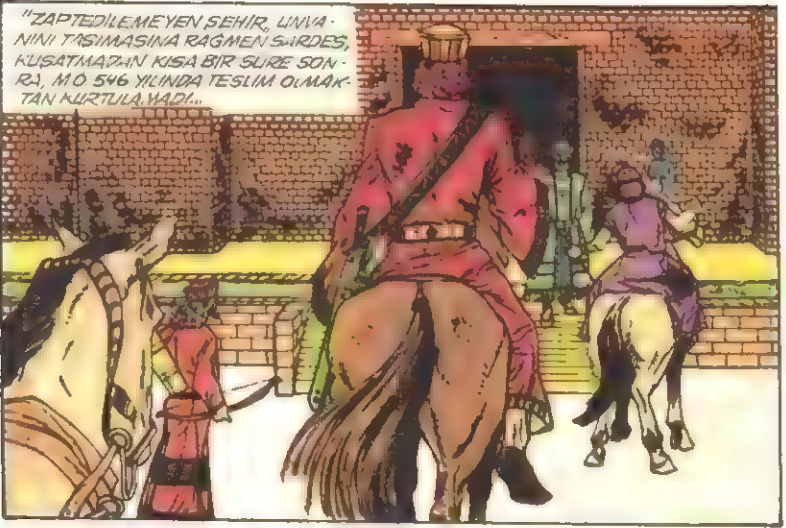
II. KIROS TAHTA GEÇTİK-
TEN SONRA MED KRALLI-
ĞINI YIKMAYA KARAR
VERDİ...

KRAL ASTYAGİS'İ YENİK DÜŞÜRMEYE VE -BAS-
KENTLER, EKBA TANA'YI ELE İÇİRMİYE BİR TE -SA-
VAS KAFI GELDİ.. KIROS İKİ KRALLIG BİRLEŞTİREİ
KENDİSİNİ ÜLKENİN TEK İKİMİ İLÂN ETTİ...

"ZAPTE DİLEMEYEN ŞEHİR, UNİVA-
NINI TAŞIMASINA RAGMEN SARDİS,
KÜSATMAZIN KISA BİR SÜRE SON-
RA, MÖ 546 YILINDA TESLİM OLMAK-
TAN KURTULU YADI..."

"İDYALILAR BİR TÜR METAL PARA KULLANIYORLARDI
VE LİKEVİN KRALI KREZUS (KROISOS) DE DEVRİN EN
ZENGİN HÜKÜMDARLARINDAN BİRİ OLARAK KABUL
EDİLİRDİ..."

PERSLERİN BU BASARISI MEDLERİN
TARİH SAHNESİNDE'Yİ ÇEKİMLERİ ANLAMINA
GELMEME. İDİR ZİRA KIROS ÇOK SAYIDA MED
İLERİ GELENLERİN SARAYINDA TOPLAMIS
BOYLECE MEDLER VE PERSLER TEVLÜCUT
HALİNE GELMİŞ
LERDİ..

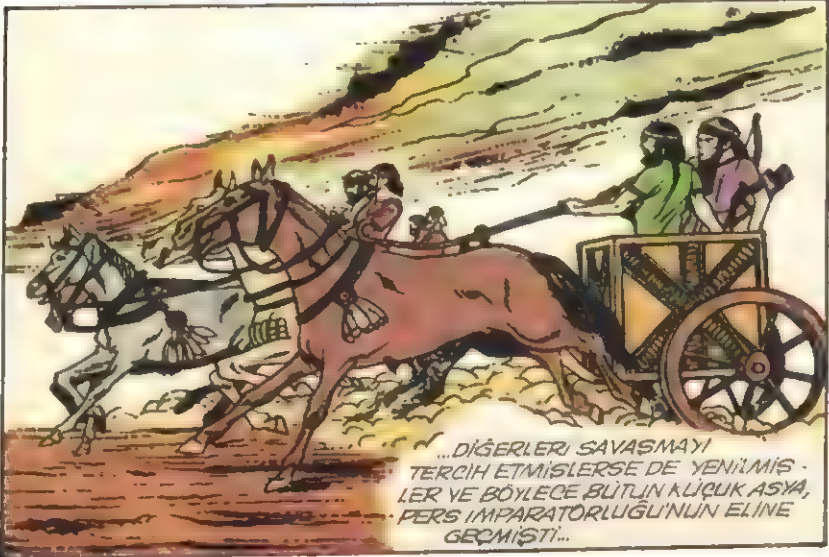

NİTEKİM KIROS MED KRALLI KYAKSARES'İN
YAPTIĞI GİBİ LİDYA ÜZERİNE BİR SEFER DÜZEN
LEMİŞ, ANCAK ONDAN FARKLI OLARAK ÖNÜNDEN
KAÇAN DÜŞMAN BASKINILAR OLAN SARDESE
KADAR KOVALAMIST..

KREZÜS, EGE DENİZİ KIYILARI VE ANADOLU YARIMADASINDA KURULAN ÇOK SAYIDAKİ BAĞIMSIZ KÜÇÜK ŞEHİR DEVLETİNİ VERGİYE BAĞLAMISTIR...

KİROS İSE ANLAŞMA TEKLİF ETTİĞİ KENTLERDEN YALNIZ MİLETOS'TAN OLLİMLİ BİR CEVAP ALABİLMİŞ....

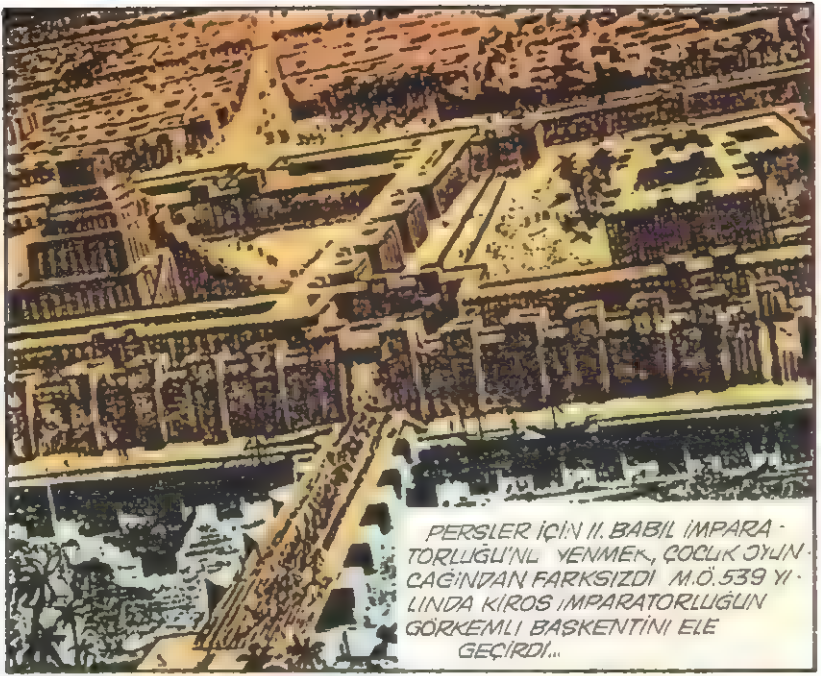
...DİĞERLERİ SAVASMA YI TERCİH ETMİŞLERSE DE YENİLMİŞLER VE BÖYLECE BÜTÜN KÜÇÜK ASYA, PERS İMPARATORLUĞU'NUN ELİNE GEÇMİŞTİ...

K'ROS, ADI GEÇEN BÖLGEYİ EGEMENLİĞİ
ALTINA ALDIKTAN SONRA, İRAN'IN DOĞUSUNA
YÖNELDİ VE HİNDİSTAN SINIRINA KADAR
OLAN BÜTÜN BÖLGELERİ KENDİ
TOPRAKLARINA KATTI...

BULUNİYİLE BABİL KRALLIĞI'NIN
ELİNDE BULJANAN ŞEHİR ÖZELLİKLE
KRAL NABONİD'İN DİNİ KESİTİMLERİNE
KARS'I ÇIKAN RAHİPLERİN AYAKLANMA-
LARI NEDENİYLE ZOR GÜNLER
GEÇİRMEKTEYDİ...

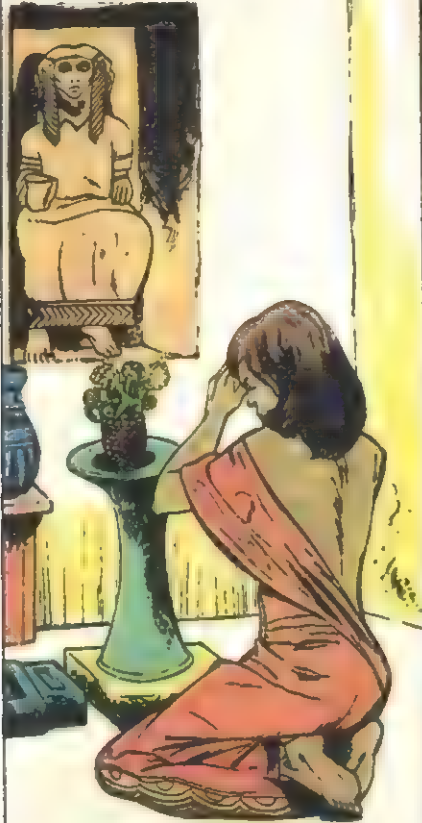

PERSLER İÇİN II. BABİL İMPARATORLUĞU'NUN YENMEK, ÇOCUK OYUNCAĞINDAN FARKSIZDI. M.Ö. 539 YILINDA KİROS İMPARATORLUĞUN GÖRKEMLİ BASKENTİNİ ELE GEÇİRDİ...

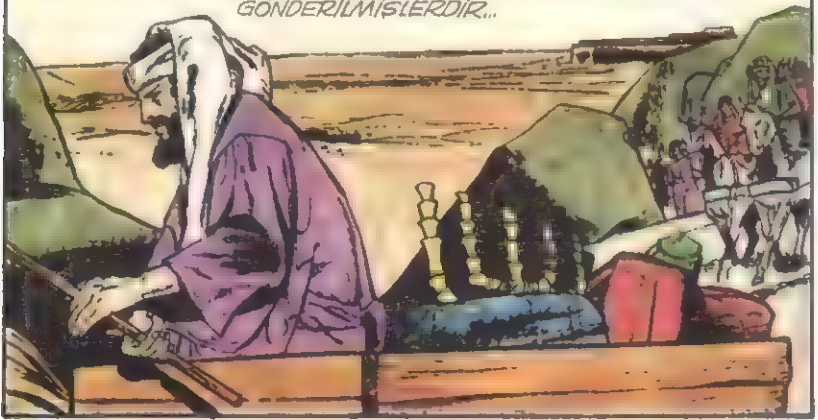
BABİL'İN ALINMASINDA AMAÇ YALNIZCA ORTA VE GÜNEY MEZOPOTAM-YA'YI KONTROL ALTINA ALMAK DEĞİL, ONUN EGEMENLİĞİ ALTINDAKİ SÜRİYE, FİLİSTİN VE FENİKE'Yİ DE ELE GEÇİRMektir. İMPARATORLUĞUN GÜÇLÜ DONANMASIDA BÖYLELİKLE PERSLERİN ELİNE GEÇMİŞ OLLUYORDU...

KİROS SALTANATI SIRASINDA
GERÇEKTEN İLGİNÇ YÖNETİM
BİÇİMLERİ UYGULAMISTIR...SÖYLE
Kİ; EGEMENLİĞİ ALTINDAKİ ULUS-
LARIN İNANÇLARINA VE TANRILA-
RINA SAYGI GÖSTERMİŞ....

....ÇOĞU KEZ DE YERE; YO-
NETİCİLERİ, MERKEZİ OTO-
RITEYE BAĞLI OLARAK KEN-
Dİ YERLERİNDE BIRAKMIŞ-
TIR...AYNI ŞEKİLDE LİDYA'NIN
SABİK KRALI KREZLİ'S; KİROS'
UN DANIŞMANLIĞINA
GETİRİLMİŞTİR...

KALDE VE ASUR İSTİ'ALARI SONUÇU
MEZOPOTAMYA'DAN SÜRÜLMÜŞ OLAN
BİNLERCE KİŞİ TAPINAKLIRINDAN YAĞMA
LANAN EŞYALARI DA GERİ VERİLEREK
PERSLER TARAFINDAN MEMLEKE'LERİNE GERİ
GÖNDERİLMİŞLERDİR...

İMPARATORLUĞUN HAKİMİYETİNİ KABUL
EDEN ULUSLARA KARŞI PERSLER DAİMA
HOSGÖRÜLÜ VE İYİ ZAVRANMIŞLAR, BUNA
KARŞILIK BUNU REDDEDENLERE KARŞI
UYGULADIKLARI BASKI DA KORKUNÇ
OLMUŞTUR...

YUNANLILARIN GÖZLÜ-
DE BÜYÜK İSKENDER'E KADAR
ÖRNEK BİR DEVLET ADAMI VE
KOMUTAN OLAN KIROS, HAZAR
DENİZİ'NİN DOĞUSUNDAKİ
ECZKİRLARIN İMPARATORLU-
ĞUN SINIRLARINA DOĞRU SÜREK-
Lİ AKINLAR DÜZENLEYEN MASSA
GETESLERİ (SAKALAR) YAPTIĞI
BİR SAVAŞ SIRASINDA...

...AŞAĞI OKSLIS (AMUDERYA) NEH-
Rİ VADİSİNDE M.D. 529 YILINDA HA-
YATINI KAYBETTİ. YERİNE GEÇEN
OĞLU II. KAMBİZES (KAMBUZYA)
HAKKINDA ALKOLİK VE HASTA RUH-
LU BİR OLDUĞU KONUSUNDA BİR
RİVAYET VARDIR...

ANCAK TARİHCİLER
KENDİSİNİN LİSTİ BİR SAVASCI
OLDUĞUNU YAZARLAR...

M.Ö. 525 YILINDA KAMBİZES,
DOĞU'NUN EN ESKİ....

.... İMPARATORLUKLARINDAN BİRİ OLAN
MİSİR'A BİR SEFER DÜZENLEDİ...

BU SEFERE İMPARATORLU-
ĞA BAĞLI SAMOS ADASINDAN
DA YUNANLI SAVAŞÇILARIN
KATILDIĞI SANILMAKTADIR...

"İ. KAMBİZES MİSİR'DA
BULUNDUĞU GİRADA GAV-
MATA ADLI BİR DİN ADAMI,
ÖLDÜRÜLEN PRENS
SMERDİS OLDUĞUNU İLERİ
SÜREREK İKTİDARI ELE
GEÇİRDİ..."

DARBE GÜCÜNÜ,
YÖNETİMDE SOYLU-
LARIN YERİNE
GEÇMEYİ PLANLA-
YAN BİR GRUP
DİN ADAMI İLE
BAZI VERGİLE-
RİN KALDIRIL-
MASI SAYESİN
DE, HALKIN
DESTEĞİN-
DEN ALI-
YORDU...

KAMBİZES DARBİYİ
ÖĞRENİR ÖĞRENMEZ
GERİ DÖNMƏK ÜZERE
YOLA ÇIKTI...

ANCAK YOLDA YAKALAN-
DIĞI BİR HASTALIKTAN
KURTULAMADI (M.Ö 522)

PERS İMPARATORLUĞU
BİRKÂÇ AY UĞRADIĞI
SALDIRILARLA SARSIĞI..
SOYLLULAR, DÜZENBAZ
BİR KİŞİ OLAN SAHTE KRAL
SMERDIS'E KARŞI
HAREKETE
GEÇTİLER.

HAREKETE
GEÇEN YEDİ
SOYLUNLILAR
BAŞINDA AHA-
İMENİDLERLE
UZAKTAN
AKRABA OLAN
DARIUS (DAREİOS)
BULUNUYORDU...

SOYLLAR
KISA SÜREDE
YÖNETİMİ ELLERİNE
GEÇİRDİLER VE GAV-
MATA'YI DARIUS BIZZAT
KENDİSİ ÖLDÜRDÜ...

PASARGADA'DE TAÇ GIYEN
DARIUS'U (M.Ö 522 - 486) İÇ,
KARIŞIKLIKLARDAN YARARLA-
NARAK AYAKLANAN EYALETLER-
DEKİ (SATRAPLIKLARDAKI) KAR-
GASAYI SÜKUNETE KAVUSTUR-
MAK BEKLİYORDU...

ELAM, BABİL,
ASÜR, MİSİR VE MEDYA DAHİL
BÜTÜN ÖTEKİ SATRAPLIKLAR,
MERKEZİ İDAREYE BASKAL-
DIRMIŞLARDI...

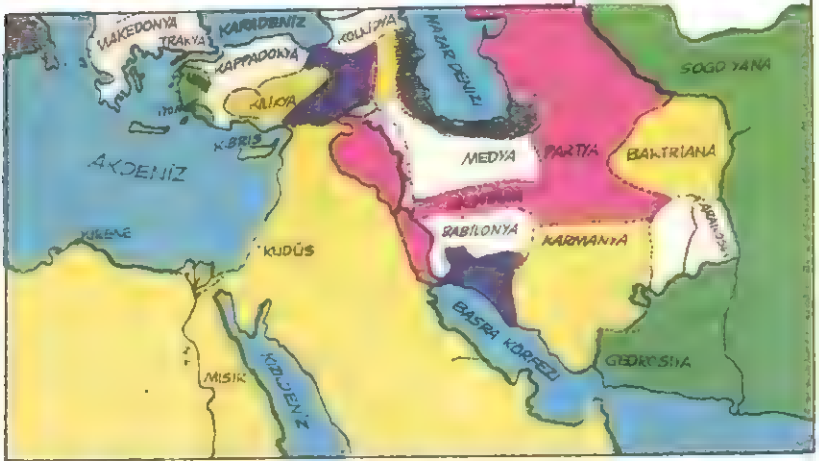

DARİUS SÜRATLI VE KA-
RARLI BİR POLİTİKA İZLEYE-
REK İSYANI KISA SÜREDE
BASTIRDI.. BÜTÜN BUNLAR
İÇİN BİR YILDAN BI-
RAZ FAZLA BİR
SÜRE YETERLİ
OLMIŞTU...

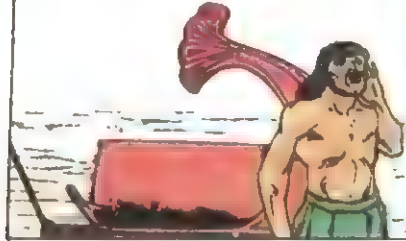
ARTIK SIRA
ULKEYI EN İYİ
SEKİLDE
YÖNETMEYE
GELMİSTİ..

PERSLERİN EGE
MEN OLDUKLA
TOPRAKLAR GENİŞ
SATRAPLIKLARA
(EYALET) BOLLNDI
20'DEN FAZLA SAT-
RAPLIK İTİ,
ORTALAMA 40
MİLYON KİŞİ YAŞ-
YORDI..

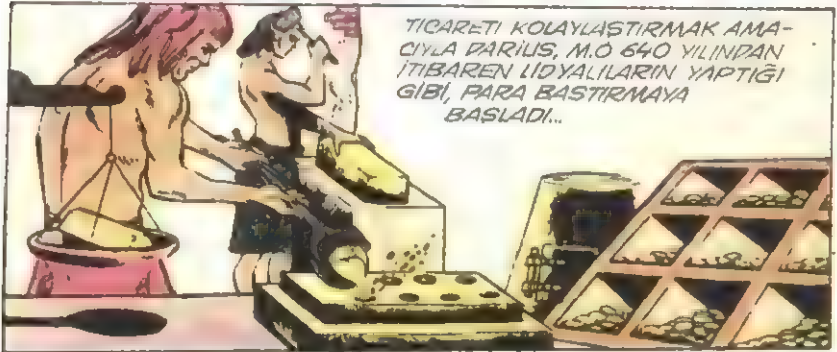

HER SATRAPLIĞIN
BAŞINDA, KRAL TARA-
FINDAN ATANAN BİR
PERS VEYA MED SOYLU-
SINDAN OLUSAN BİR
SATRAP (VALİ)
VARDI..

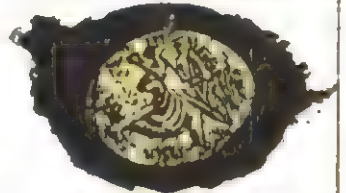
...TRAPLILIKLAR, KRALA MUNTAZAM
VERGİ ODERLERDİ EN ZENGİN EYA-
LETLERDEN OLAN BABİL'İN ODEDİĞİ
VERGİ 1000 TALENT. MISIR'INKİ
İSE 700 GÜMÜŞ TALENT. BUNUN
DİSİNDA DA YETİŞTİRDİĞİ ÜRÜN-
LERDEN VERİRDİ. (1000 TA-
LENT'İN KARSILIGI, 33 KILOYDÜ)

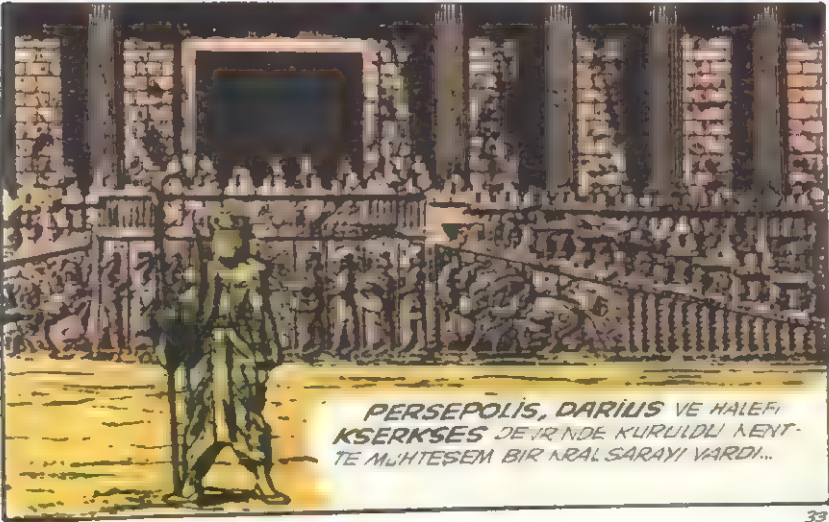
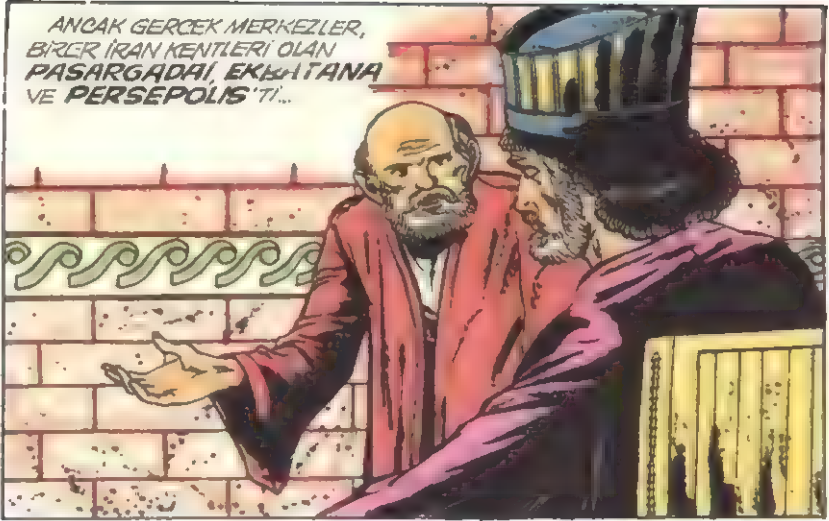
TİCARETİ KOLAYLAŞTIRMAK AMA-
CIYLA PARIUS, M.Ö 640 YILINDAN
İTİBAREN LİDYALILARIN YAPTIĞI
GİBİ, PARA BASTIRMAYA
BASLADI...

842 GRAM AĞIRLIĞINDAKİ
PAREİKOS ADLI ALTIN PARANIN
ÜZERİNDE DİZ ÇÖKEREK OKATAN
KRALIN TASVİRİ VARDI GÜMÜŞ
SİKKELER İSE 15 GRAM
AĞIRLIĞINDAYDI.

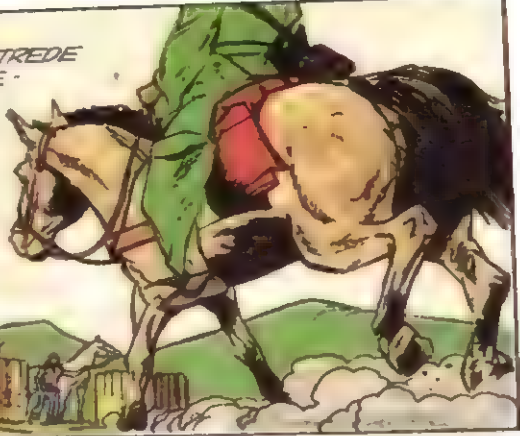

ANCAK GERÇEK MERKEZLER,
BİRER İRAN KENTLERİ OLAN
PASARGADAI, EKBATANA
VE **PERSEPOLİS**'Tİ...

PERSEPOLİS, DARIUS VE HALEFI
KSERKSES ZEVİNDE KURULDU KENT-
TE MÜHTEŞEM BİR KRAL SARAYI VARDI...

BELLİ BAŞLI YOLLARIN
ÜZERİNDE, HER 20 KİLOMETREDE
BİR, YOLCULARIN DİNLENE-
BİLMELERİ İÇİN BİR
HAN VE KRALİYET
HABERCİLERİNİN
AT DEĞİŞTİRDİĞİ BİR
AHIR MEVCUTTU...

EN HIZLI HABERCİLER, LİD-
YA'NIN SARDİS, ELAMIN
SUS SEHİRLERİ ARASINDA-
KI 2.000 KM. LİK MESAFİYİ
ON GÜNDE ALIRLARDI..

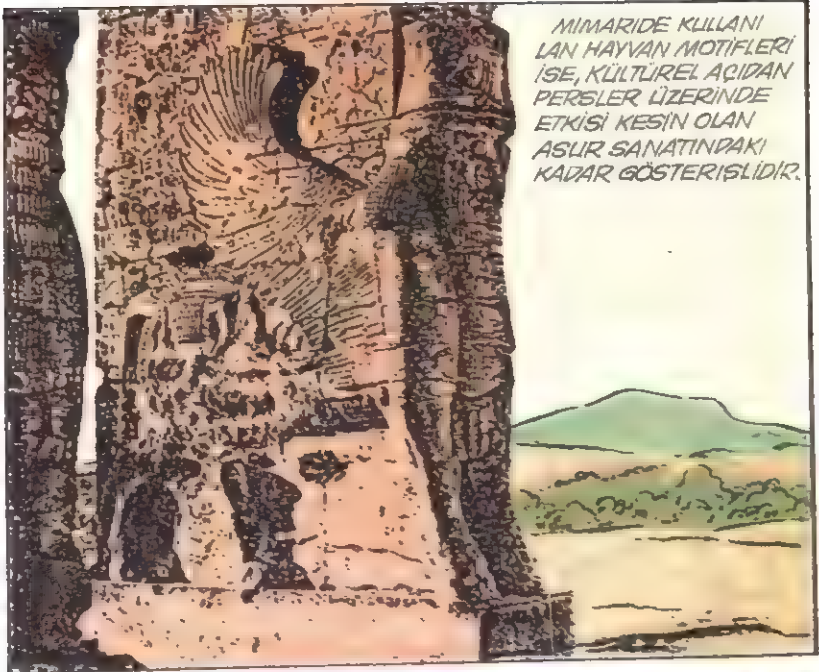
SUS, ZAMAN ZAMAN PERS-
LER TARAFINDAN İMPARATOR-
LUK MERKEZİ OLARAK KULLA-
NILDI...

SARAYIN İNSASI
İÇİN PERS VE MED-
LERİN YANI SIRA,
BABİLLİLER, MISIR-
LILAR VE YUNANLI-
LAR DA EMEK SAR-
FETMİŞLERDİ...

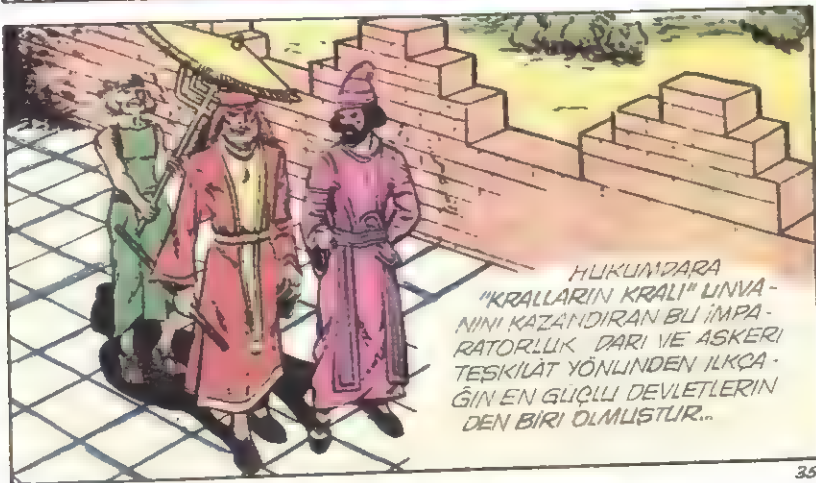

SARAYIN DUVARLARINDAKİ ALÇAK KABARTMALAR,
İMPARATORLUĞUN ÇEŞİTLİ BÖLGELERİNDEKİ
İNSAN TIPLERİNİ, BÜYÜK BİR İSTALIKLA
SERGİLEMEKTEDİR...

MIMARIDE KULLANI
LAN HAYVAN MOTİFLERİ
İSE, KÜLTÜREL AÇIDAN
PERSLER ÜZERİNDE
ETKİSİ KESİN OLAN
ASUR SANATINDAKİ
KADAR GÖSTERİŞLİDİR.

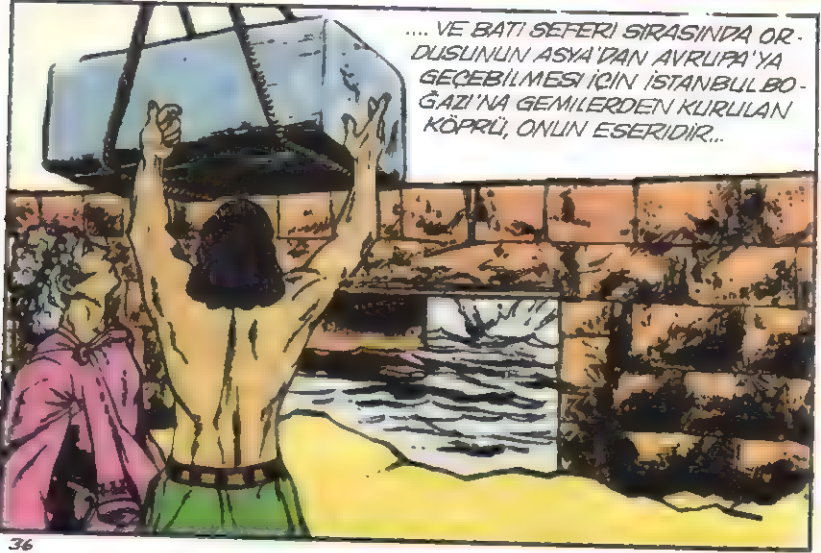

HUKUMDARA
"KRALLARIN KRALI" UNVA-
NINI KAZANDIRAN BU İMPA-
RATORLUK DARI VE ASKERİ
TEŞKİLAT YÖNLÜNDEN İLKÇA-
ĞIN EN GÜÇLÜ DEVLETLERİN
DEN BİRİ OLMUŞTUR...

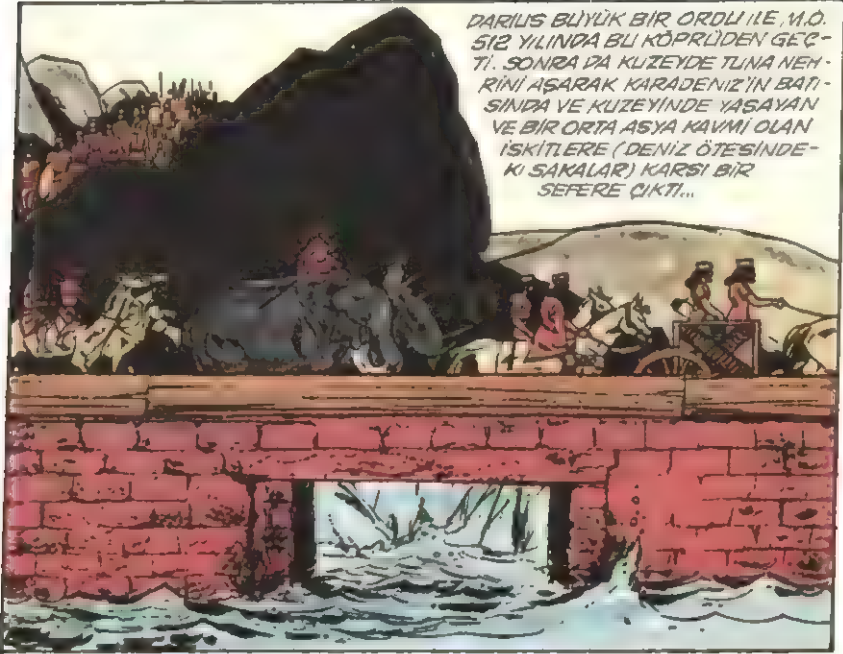
DARILUŞA BİLİNYAN BOSUNA VERİL-
MEMİŞTİ...O, İYİ BİR KOMUTAN, BAŞARILI
BİR DEVLET ADAMI OLDUĞU KADAR,
ÖNEMLİ ESERLERİNDE SAHİBİYDİ...
ÖRNEĞİN KIZILDENİZİ'NİL'E
BAĞLAYAN KANAL.....

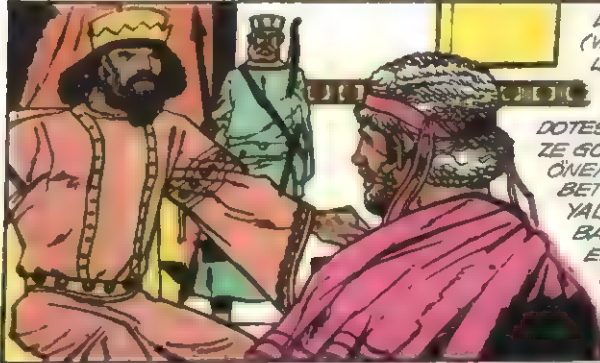
.... VE BATI SEFERİ SIRASINDA OR-
DUSUNUN ASYA'DAN AVRUPA'YA
GEÇEBİLMESİ İÇİN İSTANBUL BO-
ĞAZI'NA GEMİLERDEN KLIRILAN
KÖPRÜ, ONUN ESERİDİR...

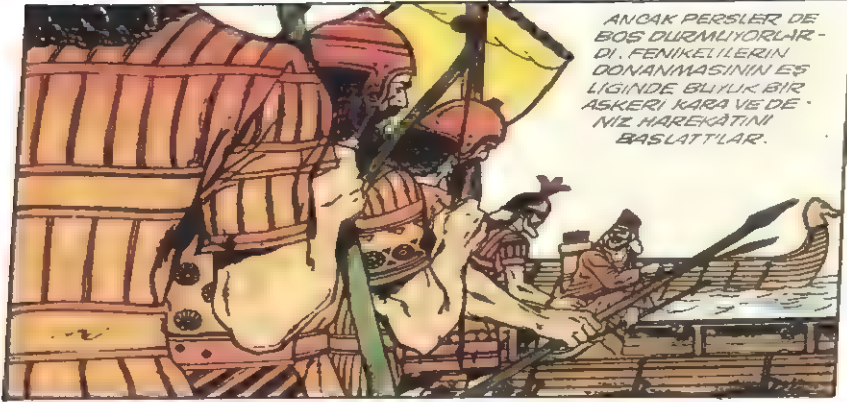
DARİUS BÜYÜK BİR ORDU İLE, M.Ö. 512 YILINDA BU KÖPRÜDEN GEÇTİ. SONRA DA KUZAYDA TUNA NEHİRİNİ AŞARAK KARADENİZİN BATISINDA VE KUZEYİNDE YAŞAYAN VE BİR ORTA ASYA KAVMI OLAN İSKİTLERE (DENİZ ÖTESİNDEKİ SAKALAR) KARŞI BİR SEFERE ÇIKTI...

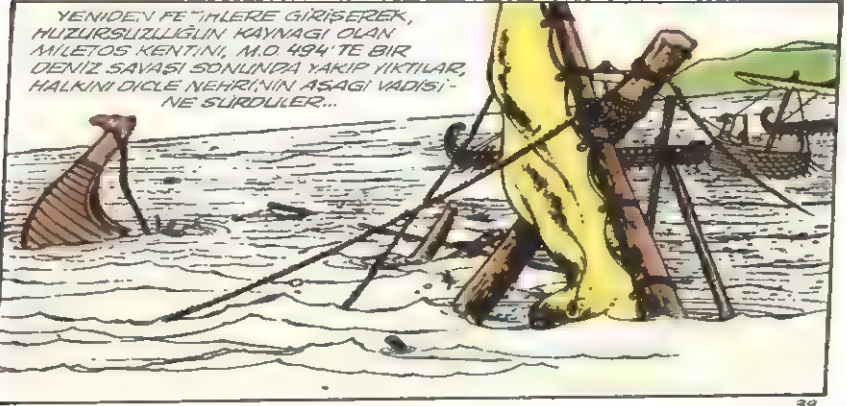
DARİUS GERİ ÇEKİLME (VUR-KAÇ) HAREKATI İZLEYEN İSKİTLER KARŞISINDA BAŞARILI OLANADI VE HEKODOTES'TE : ÖĞRENDİĞİMİZ GÖRE ORDUSUNUN ÖNEMLİ BİR KISIMINI KAYBETTİ... ONUN KAZANCI YALNIZCA TRAKYA'NIN BAZI BÖLGELERİNİ ELE GEÇİRMESİYDİ... BURADAN YUNANİSTAN'DAKİ OLAYLARI DAHA YAKINDAN İZLEYEBİLECEKTİ...

ANCAK PERSLER DE
BOS DURMUYORLAR-
DI. FENIKELİLERİN
DONANMASININ EŞ
LİĞİNDE BÜYÜK BİR
ASKERİ KARA VE DE-
NİZ HAREKATINI
BAŞLATTILAR.

YENİDEN FENİKELİLERE GİRİŞEREK,
HUZURSUZLUĞUN KAYNAGI OLAN
MİLETOS KENTİNİ, M.Ö 494'TE BİR
DENİZ SAVAŞI SONUNDA YAKIP YIKTILAR,
HALKINI DICLE NEHRİNİN AŞAĞI VADİSİ-
NE SÜRDÜLER...

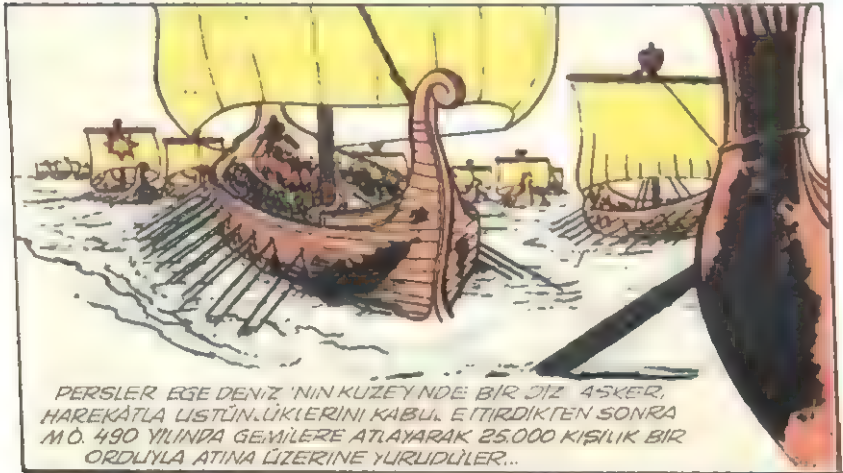
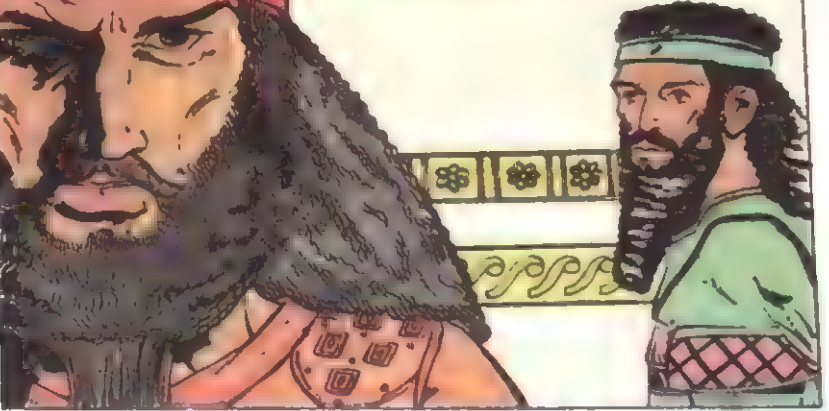

BULUŞMA BAKARISI,
DİĞER YUNAN SİTELERİNİ DE
PERS BOYLUNDURUĞUNDAN
KURTULMAK İÇİN HAREKETE
GECİRDİ... KARYALILAR.....

...LİKYALILAR VE KARYALILAR BİRLEŞE-
REK BOLGEDE İMPARATORLUĞUN GÜCÜ-
NÜ İÇİNE İFLATMAYA BAŞLADILAR...

EYALETLERDE YENİDEN KURULAN
BLİ LİSTÜNLÜK, BİR YUNAN SİTESİ
OLAN ATİNA, İYONYA'DAKİ İSYANLARI
KORUKLEDİĞİ MÜDDETÇE SÜREKLİ
OLANMAYACAKTI...

PERSLER EGE DENİZİ'NİN KUZAYINDA BİR DİZİ ASKER,
HAREKATLA LİSTÜNLÜKLERİNİ KABUL ETİRDİKTEN SONRA
MÖ. 490 YILINDA GEMİLERE ATILARAK 25.000 KİŞİLİK BİR
ORDUYLA ATİNA ÜZERİNE YÜRÜDÜLER...

ÖNCE İYONYALILARA
YARDIM EDEN NAKSOS
VE ELİBOİA (EĞRİBOZ)
ADALARININ HALKI
CEZALANDIRILDI...

BU ARADA FARK-
LI DİNLERE OLAN
GELENEKSEL
SAYGILARININ
BİR İFADESİ OLA-
RAK KUTSAL
DELOS ADASIN-
DA KONAKLAYAN
PERSLER, TANRI
APOLLO'UN
TAPINAGINI ZİYA-
RET EDEREK....

...SAYGILARINI DİLE GE-
TİRDİLER...
...VE NİHAYET PERS
DONANMASI YUNANIS-
TAN'A DOĞRULI YOLA
KOYULDI...

KRALLAR KRALININ ORDUSU,
ATINA'YA 30 KİLOMETRE UZAK-
LIKTA, ATTİKA'NIN DOĞU KIYILA-
RINDA KARAYA
ÇIKTI...

YLINANLI KOMUTAN MİL-
TİADES, DÜŞMANI ATINA
DİSİNDİ KARŞILAMAKTAN
YANAYDI. İKİ ORDU MARA-
TON OVASINDA KARŞILAS-
TILAR... (M.Ö. 490)

PERSLERİN CESARETİ VE SAYIÇA ÜSTÜNLÜĞÜ, SAVASI
KAZANMALARINA YETİ EDİ... SAVAŞ TECHİZATIYLA MÜKEMMEL
BİR ŞEKİLDE DONATILMIŞ OLAN YUNAN PIYADELERİ....

...O DEVİRİN EN GÜÇLÜ SA-
YASÇILARI OLDUKLARINI
İSPATLADILAR VE PERS ORDU-
SUNUN AĞIR KAYIPLAR VEREREK
ÇEKİLMEK ZORUNDA
KALDI...

MARATON SAVASI,
PERSLERLE YUNANLI-
LAR ARASINDAKI ANLAS-
MAZLIĞA BİR ÇÖZÜM
GETİREMEDEN SONA
ERDİ...

PERSLER YENİLMELERİNE VE 6.000
ASKER KAYBETMELERİNE RAĞMEN,
ATINA'NIN ONLUNDE BOYLUN EĞMEMİŞ,
AKSİNE EGE DENİZİ'NİN KUZEYİ İLE DOĞU
AKDENİZ'DE YENİDEN HAKİMİYET
KURMUŞLARDI..

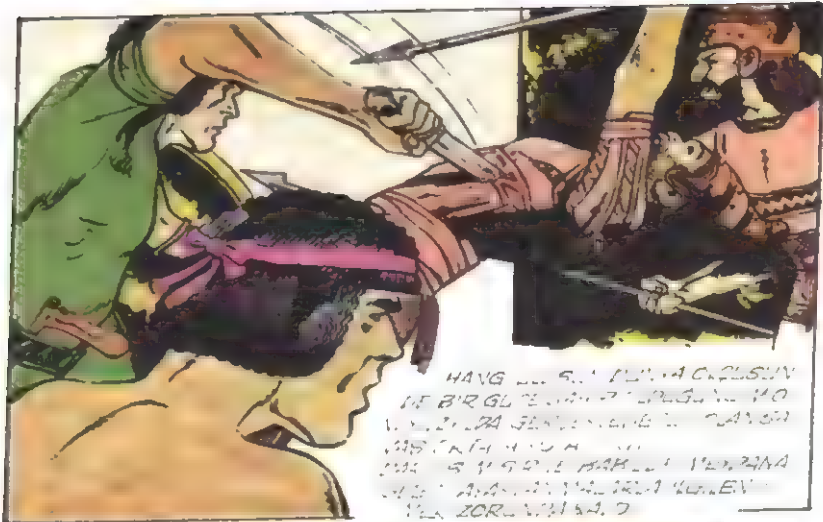

ZAFER YUNANLILARINDI.
PERSLER ORDUNUN GERİ
KALAN 3/4'LÜK BÖLÜMÜNÜ
GEMİLERE DÖNDÜRMEYİ
BAŞARDILAR...

DONANMA, ATTİKA'NIN GÜNEY SAHİ-
Lİ BOYUNCA YOL ALARAK, ATİNA'NIN
BATISINDA DEMİRLEDİ...

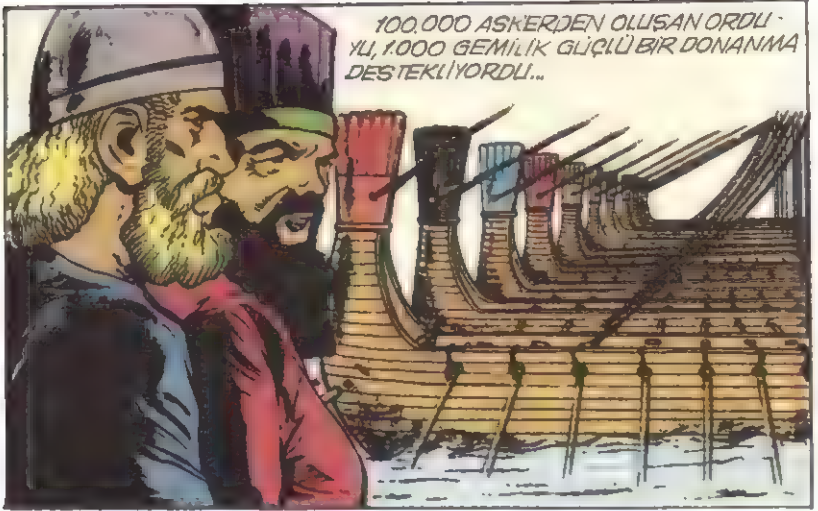
M.Ö. 486'DA ÖLEN **DARIUS**'UN
YERİNE OĞLI **KSERKSES** BA-
DA SEÇTİ. KENDİSİNE BÜYÜK
BİR İMPARATORLUK MİRAS KA-
... **KSERKSES**'İ YUNANLILAR-
... VARIM KALMIŞ OLAN MÜCADE-
LE BEKLİYORDU...

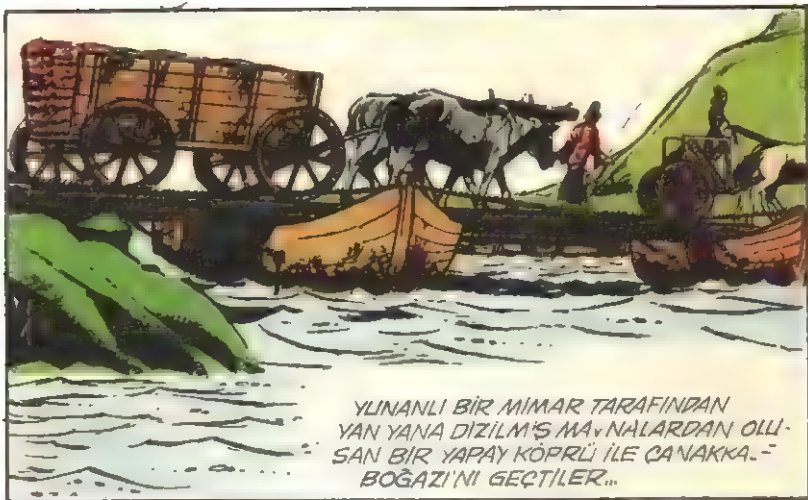

İSYANLARI BASTIRAN
YENİ HÜKÜMPAR, İMPARA-
TORLUĞUN EN GÜÇLÜ
SAVAŞÇILARI OLAN ETYOP-
YALILAR, HİNTLİLER....

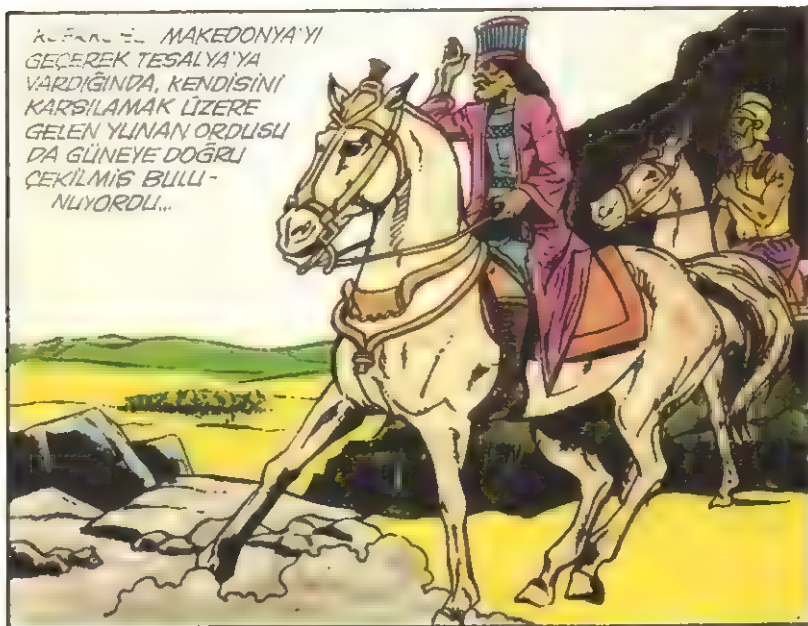

...ARAPLAR, MISIRLILAR,
MEDLER, PERSLER, HAT-
TA BOYUNDURLUĞU ALTIN-
DAKİ YUNANLILARDAN
OLUŞAN GÜÇLÜ BİR ORDU
KURDU...

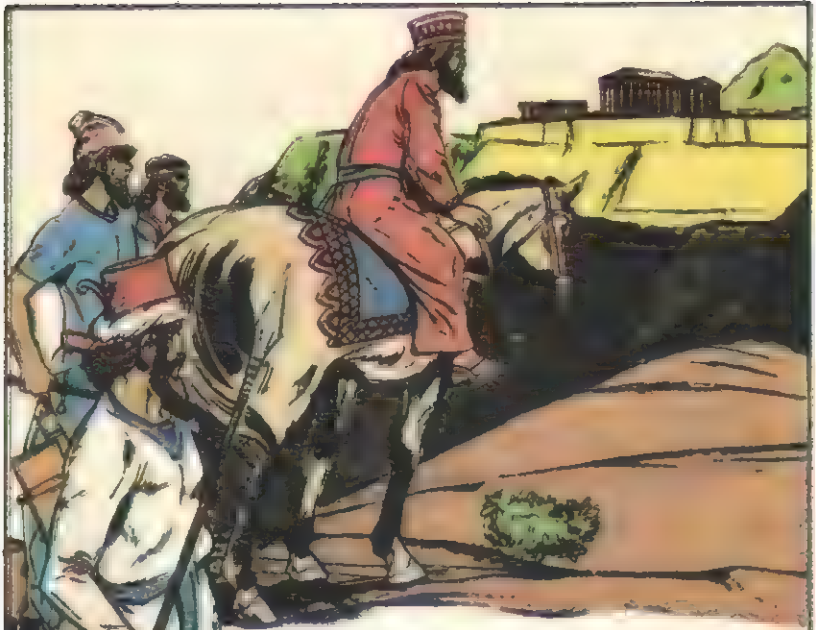

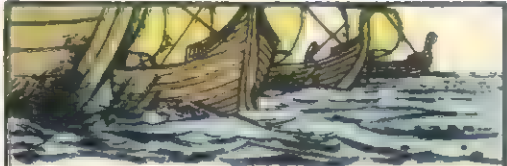
YUNANLI BİR MİMAR TARAFINDAN
YAN YANA DİZİLMİŞ MÂYNALARDAN OLU-
ŞAN BİR YAPAY KÖPRÜ İLE ÇANAKKA-
BOĞAZI'NI GEÇTİLER...

KARAGÖZ Makedonya'ya
geçerek Tesalya'ya
vardığında, kendisini
karşılama üzere
gelecek Yunan ordusu
da güneye doğru
çekilmiş bul-
muyordu...

LEONIDAS KOMUTASINDAKİ İSPARTALILARDAN OLUŞAN YUNAN ORDUSU BOZGUNA UĞRATILDI VE YUNAN DONANMASI GÜNEYE ÇEKİLMEK ZORUNDA BIRAKILDI...

BÜYÜK KAYIPLAR VEREREK TERMOPHYLAİ GEÇİDİ'Nİ AŞAN PERS ORDUSU ATINA'YA DOĞRU İLERLEMeye DEVAM ETTİ...

SEHİR FAZLA BİR DİRENİŞLE
KARŞILANILMADAN ALINDI... ZİRA
ORDUNUN BÜYÜK BÖLÜMÜ...

....ATİNALI KUMANDAN TEMİSTOKLES'
İN TAVSİYESİ ÜZERİNE DENİZ SAVAŞINA
KATILMAK ÜZERE ŞEHİRİ TERK ETMİŞ-
LERDİ...

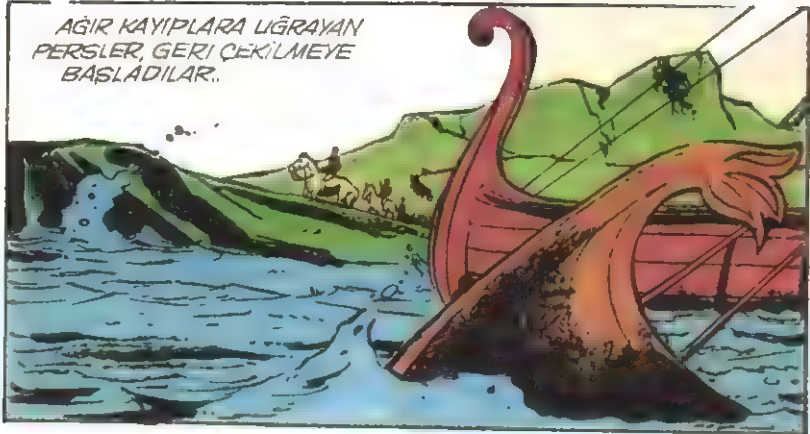

YUNAN DONANMASINI İZLEYEN PERS DENİZ KUVVETLERİ,
SALAMİS BOĞAZINA KADAR SOKULDULAR. BURADA SAVIÇA
ÜSTÜNLÜK YUNANLILARINDI. SAVAŞ KARADA VE DENİZDE
BÜTÜN BİR GÜN DEVAM ETTİ. (M.O. 490)

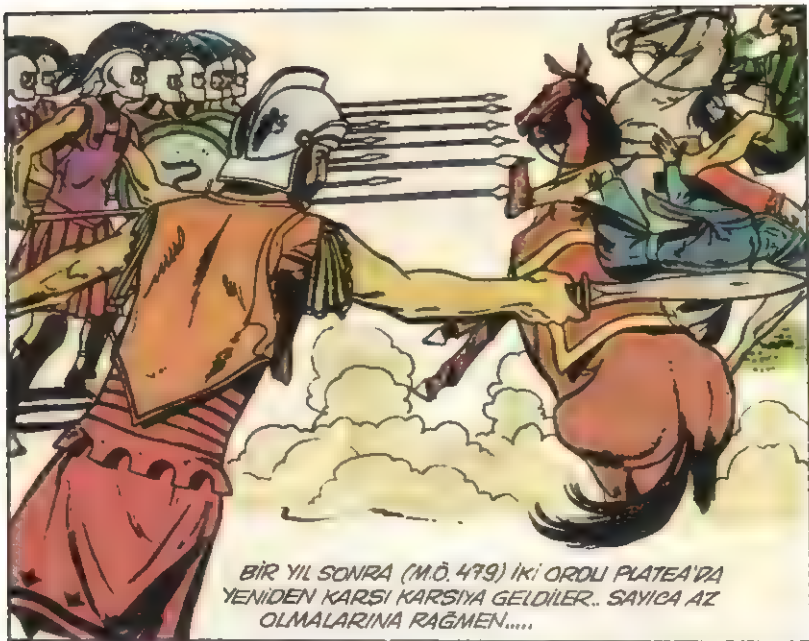

„SERKSES SAVAŞI YÜKSEK BİR
TEPEDEN İZLEMekteydi.. GEREK ASKERLE-
RİN KAHRAMANCA ÇARPİSMALARİ, GEREKSE
ASKERİ GÜÇ VE GEMİ SAYISI AÇISINDAN AL
SAVAŞ, TARİHE GEÇECEK ÖNEMLİ ÇARPİSMA-
LARDAN BİRİ' OLMA ÖZELLİĞİNİ TAŞIR...

AĞIR KAYIPLARA UĞRAYAN
PERSLER, GERİ ÇEKİLMEMEYE
BAŞLADILAR..

ORDU TESALYA'YA GERİ DÖNDÜ..
YENİ K. DÜŞMESİNE RAĞMEN KSERKSES
YUNANLILARLA ÇARPISMAKTAN VAZGEÇMİYORDU..
MARDONİOS' KOMUTASINDAKİ ORDUYU ORADA
B. RAKARAK İRAN'A GERİ DÖNDÜ..

MARATON, SALAMİS
VE PLATEA'DA YAPILAN
SAVASLAR PERS İMPA-
RATORLUĞU'NU YIKACAK
GÜÇTE OLMAMAKLA
BERABER, YİNE DE
İMPARATORLUĞUN
TEMELLERİNİN
SARSILDIĞINI
GÖSTERİYORDU...

ARALARINDAKİ ANLAŞMAZLIKLARA RAĞMEN YUNAN ŞİTELERİ,
DİL, KÜLTÜR, VE DİN AÇILARINDAN
BİR BİRLİK OLUŞTURMAKTAYDILAR...
AYNI İNANÇ VE AYNI TOPRAKLAR
İÇİN ÇARPİŞMISLAR VE İMPARATOR-
LUĞU YENİLGİYE UĞRATMIŞLARDI...

BL SAVASLAR, PERS İMPARATORLU-
ĞUNUN ÇÖKÜŞÜNÜN BAŞLANGICI OLDU..
KSERKSES M.Ö. 465 YILINDA SUİKASTA
UĞRADI VE ÖLDÜRÜLDÜ. KÜÇÜK OĞLU
I. ARTAKSERKSES, AĞABEYİNİ ÖLDÜREREK
TAHTI ELE GEÇİRDİ...

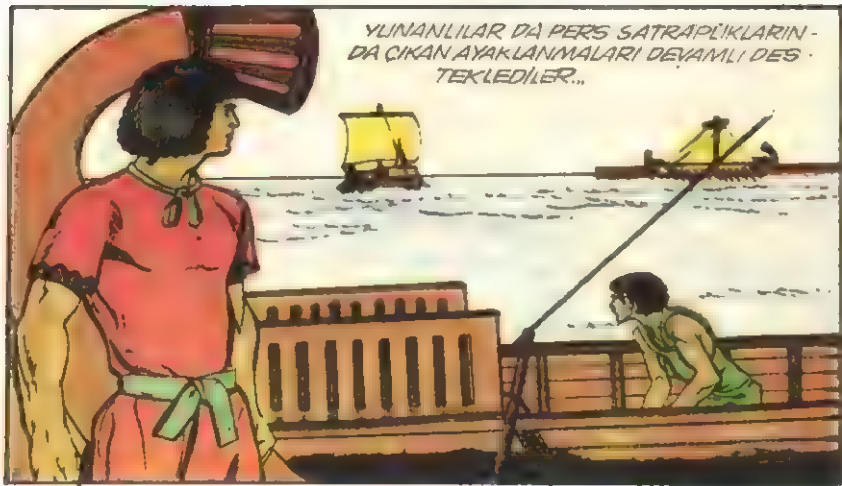

ARTAKSERKSES VE HALEFLERİ
DEVİRİNDE YUNANLILAR VE PERS-
LER ARASINDAKİ REKABET, POLİTİK
VE ASKERİ ALANLARDA DA
DEVAM ETTİ...

YUNAN SİTELERİ-
NİN BİRLEŞMESİNDEN
KORKAN PERSLER, SÜREK-
Lİ İÇ KARISIKLIKLAR YARAT-
TILAR...

YUNANLILAR DA PERS SATRAPLIKLARIN-
DA CIKAN AYAKLANMALARI DEVAMLI DES-
TEKLEDILER...

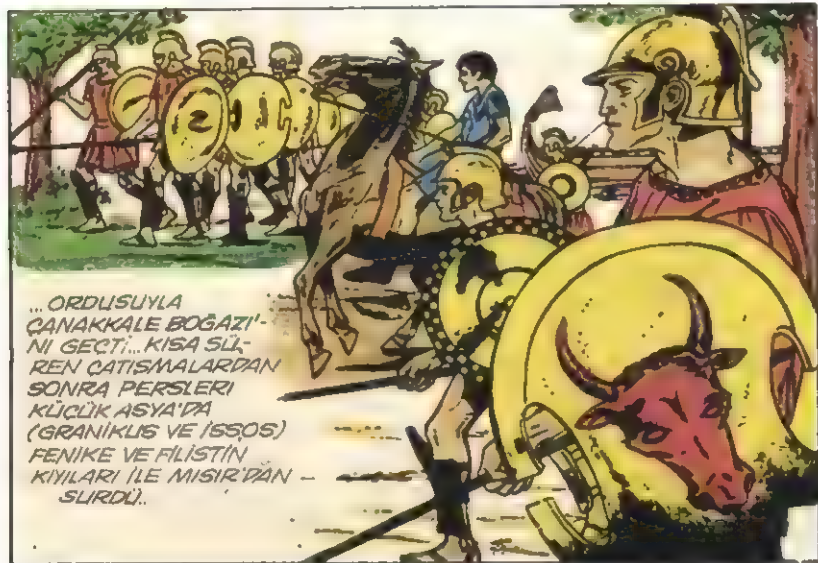
AÇIK VE GİZLİ MÜDAHALELER PERS
LERLE YUNANLILAR ARASINDA M.O 420
YILINA KADAR SÜRECEK OLAN KALLİİS
BARİSİNİN (M.O. 449) İMZALANMASIYLA
SONA ERDİ...

SON KRALLAR KRALI III. DARIUS TÜM
ASKERİ GÜCÜNÜ MEDYA'DA TOPLADI...
ORDUSU YİNE SAYIÇA İSKENDER'İN
KUVVETLERİNDEN ÜSTÜN
DURULMAYDI...

ANCAK BU YETERLİ
DARİUS'UN ARBELA
YENİLGİSİ, PERS İMPA-
RATORLUĞU'NUN VE
KİROS İLE I. DARIUS'UN
AİT OLDUĞU AHAMENİD-
LER SOYUNUN DA SONU
OLDU. (M.Ö. 331)

DÖNEMİN KRONOLOJİK GELİŞİMİ

M.Ö. 1000 YILINA DOĞRU

Geniş bir alanı kaplayan İran platosu bu dönemde yarı göçebe Hint-Avrupa kökenli kavimler tarafından işgal edildi. Adı geçen kavimlerin bu topraklara aslında ikinci bin yıllarında yerleşmeye başladıkları sanılmaktadır. Başlıca ekonomik faaliyetler tarım ve hayvancılıktı. Bu dönemde Babil, Asur ve Mısır gibi devletlerin çöküntüye uğramaları ve Hitit Krallığı'nın yıkılışı, bir otorite boşluğu doğurmuş, Suriye ve Filistin'de küçük küçük krallıklar kurulmuştu (Tiros, Arami krallıkları, İsrail).

M. Ö. 837

Asur kralı III. Salmanasar devrinde tutulan yıllıklar, Urmiye Gölü'nün güneybatısındaki Parsua bölgesinde düzenlenen bir seferden ve Medlerle yapılan savaşlardan söz eder.

M. Ö. 745

Asurluların başına geçen III. Tiglatpileser Babilliler ve Suriye'de yaşayan Aramiler, özellikle Damas ile savaştı ve M.Ö. 732'de Damas'ı ele geçirdi. M.Ö. 737 yılına doğru İran üzerine bir sefer düzenleyerek, bugünkü Tahran yakınlarına kadar geldi ve bölge halkını vergiye bağladı.

M. Ö. 700 YILINA DOĞRU

Deiokes bu tarihte Medya'da yaşayan ve sayıları altıyı bulan aşiretleri birleştirmeyi başararak bir krallık kurdu. Başkent, aynı dönemde kurulan Ekbatana idi. En azından biçimsel olarak Medler bu dönemde Sennaherib yönetimindeki Asurluların egemenliği altındaydılar.

M. Ö. 633

Daha önce, Medlerle uzaktan akraba olan ve Medya'nın güneyinde yaşayan Perslerin boyunduruğu altında bulunan Med kralı Fraortes, bu tarihte Ninova'ya saldırdı, ancak çarpışma sırasında yenilerek öldü.

M. Ö. 626

Babil ayaklanarak bağımsızlığını ilan etti. Bu olay Asur İmparatorluğu'nun çöküşünün de başlangıcıydı.

M. Ö. 612

Babilîlilerin müttefiki olan Med kralı Kyaksares, Asurlulara karşı saldırıya geçti ve Ninova'yı almayı başardı. İki yıl sonra Asur ordusunun sonkırıntıları da bozguna uğratıldılar. Bu zaferden sonra Medler Batı İran'ı, Küçük Asya'nın Kappadokya bölgesini ellerine geçirerek Lidyalılarla mücadeleye başladılar.

M. Ö. 585

Kyaksares Lidyalılarla savaşa girdi ve bunun sonunda bir barış anlaşması imzalanarak Halys ırmağı (Kızılırmak) sınır kabul edildi. Tüm Yakın-Doğu dört büyük gücün denetiminde bulunuyordu. Bunlar: Med Krallığı, Yeni-Babil İmparatorluğu, Lidya ve Mısır'dı. Aynı yıl Kyaksares öldü. Yerine geçen Astyages devrinde İmparatorluk zayıflamaya başladı.

M. Ö. 558

Med kralı Astyages'in torunu II. Kiros (Genç Kiros) merkezi Pasargadai olan Anzan Krallığı'nda yönetimi eline aldı. Diğer Pers toplulukları arasında kendine güçlü bir yer edinerek topraklarını Elam Krallığı aleyhine genişletti ve başkent Sus'u ele geçirdi.

M. Ö. 555

Persler başlarında II. Kiros olduğu halde Medlere karşı ayaklandılar. Astyages yenik düştü ve başkent Ekbatana alındı. Kiros İran'da kesin bir hâkimiyet kurma amacındaydı. Bu nedenle bütün Astyages yanlılarını yok etti.

M. Ö. 547-546

Persler bölgede yayılma politikası uygulamaya başladılar. Kiros, Krezüs yönetimindeki Lidya'ya saldırdı ve alınamaz sanılan başkent Sardes'i ele geçirdi. Daha sonra kıyıdaki Yunan siteleri de dahil olmak üzere tüm Küçük Asya'yı egemenliği altına aldı.

Darius İyonya'ya karşı tüm gücünü kullanarak Milet ve diğer siteleri yerle bir etti ve isyanı bastırdı.

M. Ö. 490

Milet'e yardımlarından dolayı Atina ve Eretria'yı cezalandırmak amacıyla buralara birer ordu gönderdi. Persler Maraton Ovası'nda Atinalılara yenildiler.

M. Ö. 486

I. Darius'un ölümü üzerine oğlu Kserkses başa geçti ve bir süre iç karışıklıkları bastırmak için çaba harcamak zorunda kaldı.

M. Ö. 480

Yunanistan'a büyük bir sefer hazırlıklarına girişti. Güçlü bir ordu ve donanmayla ülkeye kuzeyden saldırdı. Yunan savunmasını Termophylai'de (Termofilai) geri püskürten Persler Atina'yı ateşe verdiler, ancak Salamis Deniz Savaşı'nı kaybederek Attika'dan çekildiler.

M. Ö. 479

Yunanistan'da kalan Pers ordusu Platea'da yenildi. Atinalıların yönetimindeki donanma da Persleri Anadolu'da, Mykale'de yenilgiye uğrattı.

M. Ö. 465

Kserkses bir suikast sonucu öldürüldü. Oğlu I. Artakserkses başa geçti.

M. Ö. 449

Yunanlılar ve Persler arasında imzalanan, Kallias Barışı ile fiili savaş sona ermiş oluyordu.

M. Ö. 334

Makedonya kralı Büyük İskender, Makedonyalılardan ve Yunanlılardan oluşan bir ordunun başına geçerek Çanakkale Boğazı'nı geçti, Persleri Granikos'ta (Biga Çayı) bozguna uğrattı.

M. Ö. 331

III. Darius'un Arbela (Yukarı Mezopotamya'da, Dicle'nin doğusunda) Savaşı'nda yenilgiye uğraması Pers İmparatorluğu'nun ve Ahaimenidler sülalesinin de sonu oldu (M.Ö. 330).

M. Ö. 539

Babil kralı Nabu-Naid ile tutucu din adamları arasındaki anlaşmazlıktan yararlanarak Kiros, Babil üzerine yürüdü ve şehir, hemen hemen hiçbir direnişle karşılaşılmadan fethedildi.

M. Ö. 529

Kiros, M. Ö. 529'da bir Orta Asya kavmi olan Massagetlerle (Sakalar) yaptığı savaş sırasında komutan-kraliçe Tomris tarafından öldürüldü. Yerine oğlu II. Kambis geçti. Kambis'in iktidarı ele geçirmek amacıyla kardeşi Smerdis ve diğer yakınlarını öldürttüğü söylenir.

M. Ö. 525

Bu tarihte II. Kambis eski Doğu krallıklarının sonuncusu olan Mısır'a başarılı bir sefer düzenledi ve ülkeyi imparatorluğa kattı.

M. Ö. 521

Pers tarihinde, kendisinin daha önce öldüğü bilinen Prens Smerdis olduğunu iddia eden Favmata'nın başlattığı bir isyan patlak verdi. Bunun üzerine anı bir kararlar geri dönmek üzere yola çıkan II. Kambis, yolda hastalanarak yaşamını yitirdi. İsyanlar imparatorluğun her yanına yayıldı ve efsaneye göre yedi kişiden oluşan bir soylular grubunun duruma müdahale etmesiyle sona erdi. Favmata öldürüldü. Bunlardan biri olan ve Ahaimenidler sülalesinden gelen Darius, Pers soylularınca kral ilan edildi. Yeni kralın ilk işi ülkede huzuru sağlamak oldu.

M. Ö. 512

Darius, batıda, İskitler üzerine bir sefer düzenledi. İstanbul Boğazı'nı geçerek Tuna'ya kadar ilerledi. Önemli bir askeri başarı kazanılamamasına rağmen, Trakya'daki kentler Darius'un eline geçmiş bulunuyordu.

M. Ö. 499

Başta Milet olmak üzere İyon şehirleri, Atina ve Eretria desteğinde Perslere başkaldırdılar. Sardes isyancılar tarafından yakılıp yıkıldı.

M. Ö. 494

Bu durumda Perslerin de karşı saldırıya geçmeleri gecikmedi.

RESİMLERLE İNSANLIK TARİHİ ANSİKLOPEDİSİ

GELECEK SAYI:
TARİHTE İLK TÜRK DEVLETLERİ

BAYİNİZDEN
ŞİMDİDEN AYIRTINIZ